

саморегулятивними уміннями, недостатньо розвинутими навичками моделювання, програмування, проявів гнучкості та оцінки власної діяльності, низькою практичністю намірів та деталізованістю регуляції поведінки. Натомість, підлітки із високим рівнем навчальних досягнень характеризуються краще розвинутими саморегулятивними уміннями, розвинутими навичками планування, моделювання і оцінки діяльності, що характеризуються високим рівнем гнучкості, деталізованості і практичної направленості.

Література:

1. Балашов Е.М. Теоретичні моделі й концепції саморегульованого навчання. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія»*. 2020. № 10. С.50- 58.

2. Галян І.М. Психологічний аналіз сутності саморегуляції як особистісної здатності. *Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія*. 2015. Вип. 20 (1). С. 154–160.

3. Зайцева О.О. Мотиваційні чинники розвитку метакогнітивної активності у структурі академічної саморегуляції студентів: дис. ... канд.. психол. наук : 053. Харків, 2020. 209 с.

4. Мирошник О.Г. До проблеми генезису рефлексії. *Психологія і особистість*. 2017. №1. С.41–52.

ОСОБЛИВОСТІ ЦІЛЕПОКЛАДАННЯ ЮНАКІВ ІЗ РІЗНИМ РІВНЕМ ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ

Сорока А.Ю.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка
alyona98soroka17@gmail.com*

Актуальність проблеми. Незворотність подій життя роблять час найважливішим особистісним ресурсом людини. Особливу значимість ресурсу часу надає його здатність позначати ціннісний зміст подій, що виникають в житті людини, надавати їм сенс, розставляти пріоритети в сьогоденні і майбутньому. Часова перспектива впливає на поведінку людини і її життя в цілому, визначаючи світовідчуття, прийняття минулого, розуміння сьогодення, стан планів на майбутнє. Особливо важливим виступає цілепокладання в ті періоди онтогенезу, коли особистість має можливість порівнювати досягнуті цілі та планувати на їх основі нові, більш чи менш реалістичні, що, як правило, відбувається в кризові етапи розвитку людини. Таким періодом онтогенезу людини виступає юнацький вік. Аналізуючи свої досягнуті цілі та часову перспективу особистість може поставити питання про результативність свого життя, його наповненість смыслом, відповідність властивих їй цінностей тим цілям, що вона перед собою ставила на початку переходу до юнацького віку.

Проблема часової перспективи особистості тривалий час виступає предметом наукової уваги. Зокрема, її вивчали Є.І. Головаха, Ф. Зімбардо, Ю.О. Клименко [1], А.Кучеренко [2], О.М. Сенік [3], В.С. Хомик.

Незважаючи на інтерес науковців до даної проблеми, цілепокладання залишається досить неоднозначним, невизначеним, фрагментарним. Науковий доробок загалом не відображає зв'язок таких феноменів як цілепокладання молодій особистості та її схильність до користування мережею інтернет.

Мета роботи – представити результати емпіричного дослідження особливостей цілепокладання юнаків із різним рівнем інтернет-залежності.

Методика та організація дослідження. В емпіричному дослідженні використано такі методики: Методика дослідження часової перспективи ZTPІ (Ф. Зімбардо, А. Гонзалес), Методика дослідження часової перспективи трансцендентного майбутнього TFTPI (Дж. Бойд, Ф. Зімбардо), Методика «Цілепокладання та планування життя» (за В.Р. Манукян) та Методика «Тест на визначення рівня інтернет-залежності» (К. Янг, адаптація В.А. Лоскутової). У дослідженні брали участь 90 респондентів (76 дівчат та 14 хлопців), які є студентами Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.

Результати дослідження. Для представників залежних від інтернету юнаків більше характерна орієнтація на сприйняття часу у контексті гедоністичного сьогодення (58%). Вони мають гедоністичне, ризиковане, «відчайдушне» ставлення до часу і свого життя, центровані на отриманні задоволення і насолоди в теперішньому, не прагнуть жертвувати благополуччям в теперішньому заради досягнення результатів у майбутньому. Також, представники юнацького віку з високим рівнем інтернет-залежності мають загальну виражену орієнтацію на майбутнє (56%). Їх поведінка визначається мотивацією на досягнення майбутніх цілей і винагород. Саме такі їх часові перспективи визначають їх схильність до утворення і розгортання адикції від мережі.

Натомість, юнаки з низьким показником інтернет-залежності характеризуються більш вираженою орієнтацією на низький рівень сприйняття сьогодення з гедоністичної позиції (40%), не отримують задоволення в актуальних умовах життя, центровані або в сфері минулого (46%), або зайняті плануванням майбутнього і відмовляються від задоволення в теперішньому, щоб мати більше результатів у майбутньому. Така часова орієнтація пояснюється специфікою їх діяльності і передбачає реалізацію в реальному житті, а не в віртуальному просторі.

Досліджувані з високим показником інтернет-залежності характеризуються позитивним сприйняттям минулого (46%), мають тепле, сентиментальне ставлення до подій життя. Саме така їх радісна і гедоністична спрямованість і виступає чинником формування залежності від мережі. Натомість, виявлена тенденція серед представників групи з низьким рівнем інтернет-залежності до оцінки часової перспективи у контексті негативного минулого (36%) та дещо виражена тенденція до оцінки теперішнього з точки зору фаталістичності (26%). Вони більше центровані у щоденних справах та результатах власної діяльності, ніж прагнуть перебувати у віртуальному світі.

Представники юнацького віку з високим показником інтернет-залежності характеризуються зниженим рівнем цілепокладання, переважанням

віддаленості життєвих цілей (48%), належністю їх до різних сфер свого життя (35%), при знижених показниках співвідношення цілей, мрій та бажань (43%), продуманості життєвих цілей (54%), їх взаємопов'язаності (43%), зниженою здатністю приймати відповідальність за досягнення цілі в житті (58%), зниженій їх деталізації (40%). Натомість, представники групи з низьким рівнем інтернет-залежності характеризуються сформованим на високому рівні процесом цілепокладання. Для них властиві більш оптимальне співвідношення мрій, сподівань та цілей (52%), продуманість шляхів досягнення життєвих цілей (53%), їх взаємопов'язаність (48%), ступінь деталізації (53%) та виражений внутрішній локус контролю (45%). Вони мають достатньо розгалужену систему цілей, які підпорядковані одна одній, поєднані в єдину систему активності людини.

Висновки. У період юності цілепокладання пов'язане із проявами інтернет-залежності. Так, досліджувані із високим рівнем інтернет-залежності характеризуються більш вираженою гедоністичною установкою на теперішнє і мають розгалужену систему життєвих цілей, хоча і не завжди чітко усвідомлюють систему ресурсів для їх досягнення. Натомість, юнакам з низьким рівнем залежності від мережі характерна більш фаталістична оцінка теперішнього при зниженій оцінці майбутнього та звуженій системі життєвих цілей, що більш диференційовані і характеризуються усвідомленням ресурсів їх досягнення.

Література:

1. Клименко Ю.О. Особливості часової перспективи та саморегуляції студентів. *Синергетичний підхід до психологічних процесів у системах різного рівня організації: монографія / авт. кол.: Н. О. Гончарова, Ю. І. Калюжна, Ю. О. Клименко [та ін.]*. Полтава: ПП «Астрая», 2020. С. 117–129.

2. Кучеренко А. Змістові характеристики часової перспективи студентів із різними рівнями саморегуляції. *Формування сучасного освітнього середовища: теорія і практика: зб. наук. праць*. Полтава: ПНПУ, 2020. С. 133–135.

3. Сенік О.М. Соціально-психологічні чинники уявлень студентської молоді про часову перспективу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи». К., 2016. 20 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ БУЛІНГУ У ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Сташкевич А. С., Мишко Н. М.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка
vita.stashkevich@ukr.net, mushkonadia@gmail.com*

В наші дні явище булінгу надзвичайно поширене в закладах освіти, а його наслідки негативно впливають на самореалізацію особистості. Проблему булінгу часто замовчують, її не прийнято обговорювати. За таких умов проблему неможливо усунути, вона навпаки, буде набувати більших обсягів та